

TAMRENER INDFØRES I GRØNLAND

Af fuldmægtig *Jens Fynbo*

I. Forarbejder og start

For ca. 100 år siden trivedes en meget rig bestand af vildrener på de vestgrønlandske vidder. I en årrække omkring 1840 blev nedlagt op mod 30.000 rener årligt. Når dette store antal kunne nedlægges med de dårlige skydevåben, som grønlænderne på daværende tidspunkt var i besiddelse af, så kan man vist roligt gå ud fra, at vildren-bestanden har været meget stor.

Denne nedskydning har selvsagt været en væsentlig årsag til den decimering af bestanden, som siden har fundet sted, og som har medført, at rensdyrkød fra at være en væsentlig del af den grønlandske menu er svundet ind til at være en sjældenhed.

Ved udstrakt fredning har man senere prøvet at modvirke den store nedgang i bestanden, uden at man dog derved til dato har nået noget større resultat.

Den tidligere rige bestand må imidlertid ses som et bevis for, at der i Grønland findes gode muligheder for reners eksistens, og for videnskabsmænd og andre, som rejser i Grønland og studerer plantevæksten, er det en kendt sag, at der stadig er store mængder af lav og græsser, som kan betinge store renflokkes eksistens i landet.

Omkring begyndelsen af indeværende århundrede undersøgte *Knud Rasmussen* sammen med 2 norske samer mulighederne for at indføre tamrener til Grønland for atter at give befolkningen adgang til rensdyrkød som næringsmiddel. Knud Rasmussens undersøgelser mandede ud i, at det stærkt måtte anbefales at iværksætte forsøget med indførsel af tamrener.

Når dette forsøg alligevel ikke blev gennemført i tilslutning til disse undersøgelser, var en af grundene den, at Grønlands Styrelse på samme tid overvejede at påbegynde et andet forsøg, som efter datidens forhold medførte en temmelig stor økonomisk risiko, nemlig indførelse af fåreavl i Grønland, en disposition, der har vist sig at være yderst fornuftig, og som har skabt et produktivt erhverv i Sydgrønland.

I det grønlandske landsråd har spørgsmålet om tamren flere gange senere været genstand for drøftelse. Under drøftelserne har der også rejst sig røster om at tæmme vildrener i Grønland.

Når forsøget med indførelse af tamrenen til Grønland ikke er gennemført tidligere, er en af de væsentligste grunde sikkert også den, at pasning af tamren er en opgave, som

Førerrenen »Truls« dagen før den forlod Norge for at rejse til Grønland 11. sept. 1952.

kræver særlig omhu, og som tvinger sin udøver til at gå 100 % ind for et arbejde, der dels vil fjerne sin mand fra hjemmet en væsentlig del af året, dels kræver, at han har en uhyre tålmodighed samt evne til at sætte sig ind i den sværeste vogterkunst, der findes. Tamrenen er ikke et husdyr i samme forstand som får og ko, men den er et dyr, der – uden at være så vild som den egentlige vildren – dog har bevaret så meget af sin fra vildrenen nedarvede indstilling overfor mennesker, at den helst flygter bort fra de steder, hvor mennesker færdes til daglig.

Tamrenen er afhængig af vekslende græsgange, og opholder sig derfor ikke på et snævert begrænset område. I Norge opholder den sig f. eks. ved kysten om sommeren og trækker om vinteren adskillige hundrede kilometer ind i landet.

Af stor betydning for sagens heldige gennemførelse har det været, at det afgørende initiativ kom fra Grønland selv. I 1948 kom den unge grønlænder *Jens Rosing* til Danmark, og på eget initiativ, omend med introduktion til de norske myndigheder fra departementschef *Eske Brun* og med støtte fra kontorchef *Magnus Jensen*, rejste han til Norge og tog i et år plads som renvogter på lige fod med andre samiske vogtere. Efter et års virke som renvogter rejste Jens Rosing en tur gennem de nordnorske renavlsdistrikter (Nordland og Finmarken) og satte sig grundigt ind i problemerne vedrørende renavl. Samtidig med, at han lærte en hel del om renavl, skaffede han sig ved sit vindende væsen talrige venner indenfor denne erhvervsgren og opnåede en kontakt af uvurderlig betydning, såfremt tamrenavlen senere skulle blive påbegyndt i Grønland.

Da det således havde vist sig, at en af landets egne sønner ville og kunne gå ind for denne opgave, der forhåbentlig vil betyde et fremtidigt lønnende erhverv for Grønland, gik grønlandsdepartementet stærkt ind for at få indsamlet de nødvendige oplysninger til forsøgets påbegyndelse. Dette skete bl. a. ved, at departementet satte sig i forbindelse med norske eksperter indenfor renavl, specielt bureauchef *Arne Hallsjö* og veterinærdirektør *Slagsvold* samt flere veterinærer i det norske landbrugsdepartement, og sidst, men ikke mindst, fik departementet kontakt med lappefogederne *P. Hagen* i Nordland og *A. Pleym* i Finmarken. Her i Danmark stillede den danske veterinærdirektør *Woldike Nielsen* samt veterinærinspektør *Sjelle Hansen* deres indsigt og viden til rådighed for departementet. Sagen havde således den bedste mulighed for at blive løst på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde.

I 1951 rejste Jens Rosing til Grønland sammen med sammen *Anders Stueng* for at undersøge den bedst egnede plads, der skønnedes at være den halvø, som begrænses af Pisigsarfik Fjorden mod nord og af Ameralik Fjorden mod syd med en indsnævring mod øst inde ved Itivnera, hvor halvøen kun er ca. godt 4 km bred.

For yderligere at være sikker på den udvalgte landstræknings egnethed anmodede man lappefoged *P. Hagen* om at foretage en rejse til det nævnte område i foråret 1952. Efter at lappefogden havde undersøgt distriktet, meddelte han omgående, at der ville være glimrende muligheder for at iværksætte forsøget på dette sted, da terrænet var passende afgrænset, og plantevæksten skønnedes at være rigelig til flere tusind rener.

Ydermere blev der givet »grønt lys« for forsøget med indførelse af tamrener til Grønland, da bevillingsmyndighederne gav tilladelse til at anvende de strengt nødvendige beløb til formålet. Man gik herefter igang med de mere praktiske foranstaltninger vedrørende indkøb af dyr i Norge, indrettelse af skib til transporten til Grønland.